

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Микола ДИВАК

«*15* вересня» 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «Сучасні методології наукового пошуку»
ступінь вищої освіти – доктор філософії
галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини
спеціальність – С2 «Політологія»
освітньо-наукова програма – «Політологія»**

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	Самост. робота (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	1	1	36	18	66	120	1

Тернопіль – ЗУНУ

2025

Робоча програма складена на основі освітньо-наукової програми «Політологія» підготовки доктора філософії галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, спеціальності С2 Політологія, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 8 від 26 червня 2025 року).

Робочу програму склав професор кафедри психології та соціальної роботи, доктор психологічних наук, професор **Анатолій ФУРМАН**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Гарант ОНП «Політологія»
д.політ.н., професор

Олег РУДАКЕВИЧ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасні методології наукового пошуку»

1. Опис програми

Дисципліна «Сучасні методології наукового пошуку»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Загальна кількість годин – 120	спеціальність – С2 Політологія	Рік підготовки – 1 курс <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i>
	ступінь вищої освіти – доктор філософії	Аудиторні години Лекції: <i>Денна – 36</i> Методологічні семінари: <i>Денна – 18</i>
		Самостійна робота: <i>Денна – 66</i>
Тижневих годин: 8 год, <i>з них аудиторних – 3 год</i>		Вид підсумкового контролю – залік

Опис дисципліни.

1.1. Мета вивчення дисципліни.

Дисципліна «Сучасні методології наукового пошуку» є засадничою складовою циклу спеціальної підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня, спрямованою на формування поглиблених знань щодо фундаментальних та новітніх стратегій організації дослідницької діяльності. Вона орієнтована на підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський та світовий науково-освітній простір фахівців зі ступенем доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук за спеціальністю «Політологія», здатного до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної та практичної діяльності у сфері теоретичної, прикладної та практичної політології, а також викладацької роботи.

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у здобувачів ступеня доктора філософії цілісної системи епістемологічних знань та практичних навичок професійного методологування, що передбачає: опанування парадигмальної архітектури сучасного знання, розвиток здатності до рефлексивного проектування дизайну наукового пошуку, а також утвердження вчинкового канону пізнавальної діяльності, що дозволяє узгоджувати власні наукові пріоритети з етичними імперативами та стратегічними векторами розвитку світової науки.

Завдання (навчальні цілі) дисципліни полягають у набутті програмних компетентностей у сфері методологічного забезпечення наукової діяльності через опанування прикладного інструментарію категоріального аналізу, схематизації мислєдїяльності та використання цифрових технологій обробки даних на всіх етапах реалізації парадигмального циклу дослідження — від постановки проблеми до рефлексивного впровадження результатів у соціальну практику.

1.2. Завдання вивчення дисципліни.

Для досягнення визначеної багатоцільової м е т и авторської академічної дисципліни здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня підготовки мають:

знати методологічні основи та мислєзасобові ресурси наукового пізнання, епістемологічні стратегії організації пошуку в контексті типів наукової раціональності, концепції еволюції раціонального знання та умови продуктивної життєдіяльності наукових шкіл;

вміти методологічно обґрунтовувати власні теоретичні моделі та параметри дослідження, створювати мислєсхеми в процесі написання кваліфікаційної роботи, рефлексивно застосовувати засоби наукового дискурсу та оперувати методологемами розвитку наукових спільнот;

нормувати професійні дії щодо відбору та експертизи методів дослідження, оргдіяльнісні моделі реалізації стратегій соціогуманітарного пошуку та алгоритми фундаментальних розвідок із застосуванням кількісного та якісного аналізу;

цінувати канони організації дослідницьких проєктів, гуманістичні ідеї екзистенціалізму щодо свободи і відповідальності вченого, внесок українських наукових шкіл у розвиток національної культури та персоніфіковані взірці самовідданої праці;

рефлексувати переваги та обмеження методологічних концепцій еволюції знання, досвід застосування інструментарію системомислєдіяльнісної та вітакультурної методологій, а також власні свідомісні здатності щодо повноти і продуктивності професійного методологування.

1.3. Мета і завдання лекцій та методологічних семінарів-практикумів.

Основні завдання проведення лекцій полягають у:

- теоретичному обґрунтуванні світу методології як автономної системи знань про мислення і діяльність у єдності з практикою професійного методологування;
- систематизації знань щодо еволюції наукових парадигм, дослідницьких програм та циклічно-вчинкової динаміки розвитку пізнання від класичного до постнекласичного;
- формуванні цілісних уявлень про епістемологічні стратегії пізнання-конструювання дійсності (позитивістську, критичистську, конструктивістську та методологістську);
- ознайомленні з архітектонікою парадигмального дослідження та критеріями розмежування методологічних оптик у межах соціогуманітарного пошуку;
- викладенні умов функціонування наукових шкіл як дослідницьких колективів та методологічних нормативів їхнього розвитку в глобалізованому світі.

Основні завдання проведення практичних занять:

- закріпити теоретичні знання щодо нормативів, принципів та категорійного апарату сучасної методології;
- сформувати вміння оперувати концептами та науковими фактами під час методологічного обґрунтування власних теоретичних побудов;
- опанувати технологію побудови мислєсхем, моделей та проєктів у процесі написання дисертаційного дослідження;
- набути навичок рефлексії переваг та обмежень неявного знання, епістем та раціональних дослідницьких програм;
- оволодіти інструментарієм інтенсивного наукового дискурсу та ефективної пошукової мислєдіяльності;
- навчитися алгоритмізувати варіативні методологічні стратегії фундаментальних та прикладних досліджень.

1.4. Передумови та післяумови вивчення дисципліни.

Пререквізити вивчення дисципліни передбачають наявність систематичних та ґрунтовних знань відповідно до програми Єдиного вступного випробування з методології наукових насліджень.

Постреквізити вивчення дисципліни розглядаються як підґрунтя для науково-педагогічної практики, науково-дослідницької діяльності за темою кваліфікаційної роботи, підготовки дисертації.

1.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК03. Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері політичних наук, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності.

1.6. Найменування програмних результатів навчання, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.

РН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.

РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН09. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері політичних наук та у викладацькій практиці.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Наука як складна саморозвиткова система: онто-гносеологічний ракурс

Історіогенез науки крізь призму еволюції форм організації інтелектуальної практики та соціальних інститутів. Визначення канонічних ознак та атрибутів, що становлять сутність сучасного наукового методу. Еволюційна трансформація наукових картин світу від класичного механіцизму до постнекласичної синергетики. Аналіз механізмів наукових революцій як чинників зміни типів раціональності й дисциплінарних матриць. Обґрунтування когнітивної диференціації раціонального знання та первинної емпіричної інформації. Закономірності взаємодії факту, концепту, моделі та вирішальної гіпотези в архітектоніці наукової теорії. Генезис методологічних настанов наукового пошуку від класичного раціоналізму до постнекласичного плюралізму. Специфіка наукової діяльності як сфери духовного виробництва та особливої форми суспільної свідомості. Роль теоретичного моделювання у конструюванні об'єктної реальності.

Тема 2. Стратегії критичного раціоналізму та логіка дослідницьких програм

Характеристика системи нормативів наукового мислення в ієрархії сучасного раціонального пізнання. Функціонування дедуктивно-номологічної моделі К. Поппера та механізмів принципу фальсифікаційності. Застосування епістемологічної концепції «трьох світів» як інструменту інтелектуальної селекції теорій. Структурні особливості «твердого ядра» та «захисного поясу» в методології дослідницьких програм І. Лакатоша. Значення негативної та позитивної евристик у забезпеченні прогресивного зсуву теоретичних проблем. Методологія раціональної реконструкції історії науки на перетині внутрішньої логіки та зовнішніх чинників. Порівняльний аналіз індуктивізму та конвенціоналізму в обґрунтуванні наукового прогресу. Формування конкурентного середовища наукових ідей як умова саморозвитку знання. Визначення меж верифікації та фальсифікації в сучасних соціогуманітарних розвідках.

Тема 3. Парадигмальна архітектоніка Т. Куна та археологія знання М. Фуко

Опис моделі нормальної науки та розкриття механізмів революційної зміни знань за Т. Куном. Роль дисциплінарної матриці як головного чинника консолідації сучасної наукової спільноти. Функції метафізичних презумпцій, символічних узагальнень та когнітивних еталонів у структурі парадигми. Диференціація протопарадигмальних утворень та повноцінних метапарадигмальних систем. Концепція епістемі М. Фуко про домінування апріорних структур у співвідношенні «слів» і «речей». Оцінка наукового дискурсу як специфічної соціальної практики та поля реалізації владних відношень. Аналіз аномалій та кризових станів у розвитку парадигмальних знань. Соціально-психологічні виміри наукових революцій та зміна ціннісних орієнтацій вченого. Археологічний метод аналізу знання як інструмент деконструкції наукових текстів.

Тема 4. Феноменологія неявного знання та циклічно-вчинковий канон пізнання

Посткритична епістемологія М. Полані про персональну закоріненість знання та професійну самовіддачу. Роль когнітивних навичок, майстерності та позадосвідної інтуїції як складників особистісного знання. Виявлення вчинкової логіки взаємодії індивідуального та колективного суб'єктів у пізнавальній творчості. Обґрунтування еволюції наукових знань у межах циклічно-вчинкового підходу А.В. Фурмана. Системна характеристика фаз повного парадигмального циклу від ситуаційної кризи до рефлексії. Використання метатеоретизування як способу концептуального моделювання складного наукового простору. Психологічна природа наукового вчинку та його детермінація внутрішніми й зовнішніми чинниками. Категоріальне визначення вчинку як одиниці аналізу пізнавальної діяльності дослідника. Рефлексивна природа післядії в структурі парадигмального циклу.

Тема 5. Екзистенційні та аксіологічні параметри сучасної методології

Суб'єктність, свобода інтелектуального вибору та межі відповідальності вченого в сучасному дискурсі. Тлумачення онтології М. Гайдеггера про мову як репрезентант буття та стихія сутнісного мислення. Реалізація стратегій самоздійснення особистості дослідника в координатах людиноцентричного пошуку. Визнання істини фундаментальною цінністю та ключовим показником етичної зрілості науковця. Розкриття змісту методологічної дихотомії між герменевтичним розумінням та сциєнтичним поясненням. Аналіз стратегій подолання онтологічної тривоги в процесі наукової творчості крізь призму екзистенціалізму. Етичні кодекси науки та проблема академічної доброчесності в епоху глобальних трансформацій. Онтологічний статус мови науки як інструмента конструювання смислів. Особистісна зрілість вченого як передумова створення фундаментальних наукових цінностей.

Тема 6. Світ методології та стратегії професійного методологування

Визначення принципів, нормативів та інструментарію світу методології як автономної сфери мислєдїяльностї. Застосування категорїальних матриць, схематизації та рефлексивного монїторингу в методологїчному мисленнї. Етапи професїоналізації методолога через категорїальне розрїзнення методу, методики та методологеми. Реалїзація знаннєво-культурної, нормативної та критико-рефлексивної функції у спектрі завдань методологїї. Встановлення правил колективного думання та оргдіяльнїсних ролей учасників наукової школи. Концепція методологїчних революцій як інструмент пояснення трансформацій у способах інтелектуального виробництва. Методологїя як спосїб інтелектуального життя та культурна самоїдентифїкація вченого. Архітектонїка методологїчного модуля як одиниці професїйного методологування. Функції методологїчної план-карти в органїзації мїжпредметного наукового пошуку.

Тема 7. Парадигмальний дизайн та цифрові інструменти аналізу даних

Обґрунтування онтологічних та епістемологічних презумпцій у дизайні парадигмального дослідження. Впровадження стратегій тріангуляції та мїжпарадигмальної комунїкації в умовах мультипарадигмальностї. Алгоритмїзація наукового пошуку, процедури збору та верифїкації даних у методологїї Big Data. Практика використання систем CAQDAS для проведення якїсних та кїлькїсних наукових розвїдок. Формування цифрової репутації дослідника та менеджмент наукових комунїкацій у мережевому просторї. Методика розробки методологїчної план-карти від етапу концептуалїзації до візуалїзації результатів. Критерїї валїдностї та надїйностї результатів в умовах цифровїзації наукового знання. Використання нейромережевих технологїй у процесї обробки великих масивів наукової інформації.

Тема 8. Типологія методологічних стратегій: від позитивізму до конструктивізму

Еволюційна трансформація стратегій продукування знання від об'єктивїстського позитивїзму до конструктивїзму. Визначення гносеологїчних обмежень логїчного неопозитивїзму в контекстї сучасного гуманїтарного пошуку. Інтерпретація знання як результату соціального та когнїтивного конструювання в межах конструктивїзму. Оцїнка евристичного значення теорїї особистїсних конструктів Дж. Келлі для методологїї наук. Характеристика методологїзму як специфїчної стратегїї створення метапарадигмальних карт знання. Використання принципу учинково-

канонічної кватерності за А.В. Фурманом при побудові категоріальних матриць. Порівняльний аналіз онтологічного та радикального конструктивізму. Співвідношення об'єктивної реальності та пізнавального конструкту в неklasичній епістемології.

Тема 9. Системомиследіяльнісна методологія та вітакультурний синтез

Впровадження об'єктної, процесуальної та рефлексивної схематизації діяльності в межах СМД-підходу. Використання організаційно-діяльнісних ігор як методу розв'язання складних системних проблем. Процедура конфігурування різнопредметних знань для побудови цілісної теоретичної моделі об'єкта. Вітакультурна методологія як рефлексивний підсумок розвитку вчення про вчинок у гуманітаристиці. Аплікація методологічного інструментарію у професійній викладацькій практиці майбутнього доктора філософії. Дотримання стандартів академічного письма, етики презентації результатів та захисту інтелектуального капіталу. Поняття про миследіяльність як універсальну форму організації професійного мислення. Аплікація вітакультурної парадигми в освітньо-науковому просторі. Стратегії капіталізації наукових досягнень та формування особистого бренду вченого. Аплікація методологічного інструментарію у професійній викладацькій практиці.

3. Структура залікового кредиту

Змістові модулі і теми	Кількість годин		
	Лекції	Методологічні семінари	Самостійна робота
Тема 1. Наука як складна саморозвиткова система: онто-гносеологічний ракурс	4	2	8
Тема 2. Стратегії критичного раціоналізму та логіка дослідницьких програм	4	2	8
Тема 3. Парадигмальна архітектоніка Т. Куна та археологія знання М. Фуко	4	2	8
Тема 4. Феноменологія неявного знання та циклічно-вчинковий канон пізнання	4	2	6
Тема 5. Екзистенційні та аксіологічні параметри сучасної методології	4	2	8
Тема 6. Світ методології та стратегії професійного методологування	4	2	8
Тема 7. Парадигмальний дизайн та цифрові інструменти аналізу даних	4	2	6
Тема 8. Типологія методологічних стратегій: від позитивізму до конструктивізму	4	2	8
Тема 9. Системомиследіяльнісна методологія та вітакультурний синтез	4	2	6
Разом	36	18	66

4. Тематика методологічних семінарів-практикумів

Тема 1. Наука як складна саморозвиткова система: онто-гносеологічний ракурс

1. Історіогенез науки крізь призму еволюції форм організації інтелектуальної практики та соціальних інститутів.

2. Визначення канонічних ознак та атрибутів, що становлять сутність сучасного наукового методу.

3.Еволюційна трансформація наукових картин світу від класичного механіцизму до постнекласичної синергетики.

4.Аналіз механізмів наукових революцій як чинників зміни типів раціональності й дисциплінарних матриць.

5.Обґрунтування когнітивної диференціації раціонального знання та первинної емпіричної інформації.

6.Закономірності взаємодії факту, концепту, моделі та вирішальної гіпотези в архітектоніці наукової теорії.

Ключові слова: наукова раціональність, синергетика, епістемологія, парадигмальний зсув, теоретичний конструкт, гносеологія, соціокультурна детермінація.

Тема 2. Стратегії критичного раціоналізму та логіка дослідницьких програм

1.Характеристика системи нормативів наукового мислення в ієрархії сучасного раціонального пізнання.

2.Функціонування дедуктивно-номологічної моделі К. Поппера та механізмів принципу фальсифікаційності.

3.Застосування епістемологічної концепції «трьох світів» як інструменту інтелектуальної селекції теорій.

4.Структурні особливості «твердого ядра» та «захисного поясу» в методології дослідницьких програм І. Лакатоша.

5.Значення негативної та позитивної евристик у забезпеченні прогресивного зсуву теоретичних проблем.

6.Методологія раціональної реконструкції історії науки на перетині внутрішньої логіки та зовнішніх чинників.

Ключові слова: демаркація, фальсифікація, верифікація, тверде ядро, захисний пояс, евристика, теоретичний прогрес, інтелектуальна конкуренція.

Тема 3. Парадигмальна архітектоніка Т. Куна та археологія знання М. Фуко

1.Опис моделі нормальної науки та розкриття механізмів революційної зміни знань за Т. Куном.

2.Роль дисциплінарної матриці як головного чинника консолідації сучасної наукової спільноти.

3.Функції метафізичних презумпцій, символічних узагальнень та когнітивних еталонів у структурі парадигми.

4.Диференціація протопарадигмальних утворень та повноцінних метапарадигмальних систем.

5.Концепція епістеми М. Фуко про домінування апіорних структур у співвідношенні «слів» і «речей».

6.Оцінка наукового дискурсу як специфічної соціальної практики та поля реалізації владних відношень.

Ключові слова: парадигма, нормальна наука, дисциплінарна матриця, епістема, дискурс-аналіз, археологія знання, наукове співтовариство.

Тема 4. Феноменологія неявного знання та циклічно-вчинковий канон пізнання

1.Посткритична епістемологія М. Полані про персональну закоріненість знання та професійну самовіддачу.

2.Роль когнітивних навичок, майстерності та позадосвідної інтуїції як складників особистісного знання.

3.Виявлення вчинкової логіки взаємодії індивідуального та колективного суб'єктів у пізнавальній творчості.

4.Обґрунтування еволюції наукових знань у межах циклічно-вчинкового підходу А.В. Фурмана. Системна характеристика фаз повного парадигмального циклу від ситуаційної кризи до рефлексії.

5.Використання метатеоретизування як способу концептуального моделювання складного наукового простору.

Ключові слова: *неявне знання, вчинок пізнання, циклічно-вчинковий підхід, метатеоретизування, пізнавальна творчість, рефлексія, парадигмальний цикл.*

Тема 5. Екзистенційні та аксіологічні параметри сучасної методології

1.Суб'єктність, свобода інтелектуального вибору та межі відповідальності вченого в сучасному дискурсі.

2.Тлумачення онтології М. Гайдеггера про мову як репрезентант буття та стихію сутнісного мислення.

3.Реалізація стратегій самоздійснення особистості дослідника в координатах людиноцентричного пошуку.

4.Визнання істини фундаментальною цінністю та ключовим показником етичної зрілості науковця.

5.Розкриття змісту методологічної дихотомії між герменевтичним розумінням та сцієнтичним поясненням.

Ключові слова: *екзистенція, аксіологія, онтологія, герменевтика, розуміння, істина, етос науки, інтелектуальна свобода.*

Тема 6. Світ методології та стратегії професійного методологування

1.Визначення принципів, нормативів та інструментарію світу методології як автономної сфери мислєдїяльності.

2.Застосування категоріальних матриць, схематизації та рефлексивного моніторингу в методологічному мисленні.

3.Етапи професіоналізації методолога через категоріальне розрізнення методу, методики та методологеми.

4.Реалізація знаннево-культурної, нормативної та критико-рефлексивної функцій у спектрі завдань методології.

5.Встановлення правил колективного думання та оргдіяльнісних ролей учасників наукової школи.

6.Концепція методологічних революцій як інструмент пояснення трансформацій у способах інтелектуального виробництва.

Ключові слова: *metodologivannya, мислєдїяльність, рефлексія, категоріальна матриця, методологема, мислєсхема, професіоналізація.*

Тема 7. Парадигмальний дизайн та цифрові інструменти аналізу даних

1.Обґрунтування онтологічних та епістемологічних презумпцій у дизайні парадигмального дослідження.

2.Впровадження стратегій тріангуляції та міжпарадигмальної комунікації в умовах мультипарадигмальності.

3.Алгоритмізація наукового пошуку, процедури збору та верифікації даних у методології Big Data.

4. Практика використання систем CAQDAS для проведення якісних та кількісних наукових розвідок.

5. Формування цифрової репутації дослідника та менеджмент наукових комунікацій у мережевому просторі.

6. Методика розробки методологічної план-карти від етапу концептуалізації до візуалізації результатів.

Ключові слова: *Big Data, CAQDAS, триангуляція, дизайн дослідження, цифрова репутація, план-карта, валідність, надійність.*

Тема 8. Типологія методологічних стратегій: від позитивізму до конструктивізму

1. Еволюційна трансформація стратегій продукування знання від об'єктивістського позитивізму до конструктивізму.

2. Визначення гносеологічних обмежень логічного неопозитивізму в контексті сучасного гуманітарного пошуку.

3. Інтерпретація знання як результату соціального та когнітивного конструювання в межах конструктивізму.

4. Оцінка евристичного значення теорії особистісних конструктів Дж. Келлі для методології наук.

5. Характеристика методологізму як специфічної стратегії створення метапарадигмальних карт знання.

6. Використання принципу учинково-канонічної кватерності за А.В. Фурманом при побудові категоріальних матриць.

Ключові слова: *позитивізм, конструктивізм, методологізм, інтерпретативізм, особистісний конструкт, кватерність, метапарадигма.*

Тема 9. Системомислєдїяльнїсна методологія та вітакультурний синтез

1. Впровадження об'єктної, процесуальної та рефлексивної схематизації діяльності в межах СМД-підходу.

2. Використання організаційно-діяльнісних ігор як методу розв'язання складних системних проблем.

3. Процедура конфігурування різнопредметних знань для побудови цілісної теоретичної моделі об'єкта.

4. Вітакультурна методологія як рефлексивний підсумок розвитку вчення про вчинок у гуманітаристиці.

5. Аплікація методологічного інструментарію у професійній викладацькій практиці.

Ключові слова: *СМД-підхід, оргдіяльнісна гра, конфігурування, вітакультура, академічне письмо, інтелектуальний капітал, професійна самореалізація.*

5. Самостійна робота

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Самостійна робота здобувача забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою.

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння здобувачем в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять. Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи здобувача на практичних заняттях та індивідуальних

заняттях (консультаціях).

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Сучасні методології наукового пошуку» здобувачі вищої освіти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують під час самостійної роботи.

ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Варіант 1. Аналітичне есе «Компаративний аналіз епістемологічних стратегій»

Завдання: Оберіть дві методологічні стратегії з Теми 8 (наприклад, *логічний позитивізм* та *радикальний конструктивізм*) і проведіть їх порівняння за наступними критеріями:

1. Роль суб'єкта в процесі пізнання.
2. Статус наукової істини (об'єктивність vs конструйованість).
3. Критерії валідності отриманих знань.
4. Придатність стратегії для вашого дисертаційного дослідження.

Форма звітності: Есе обсягом 3-5 сторінок з використанням цитат першоджерел (К. Поппера, Т. Куна або А. Фурмана).

Варіант 2. Практичний кейс «Проектування методологічної план-карти дослідження»

Завдання: Спираючись на Теми 7 та 9, розробіть графічну модель (схему) вашого майбутнього дослідження, яка має включати:

1. **Онтологічний блок:** Визначення об'єкта як складної системи.
2. **Епістемологічний пояс:** Опис обраної парадигми та методів (включаючи цифрові інструменти аналізу).
3. **Вчинковий цикл:** Опис етапів вашого дослідження згідно з фазами парадигмального циклу А. Фурмана (від ситуаційної кризи/проблеми до рефлексії результатів).

Форма звітності: Графічна схема (PowerPoint, Canva або Miro) з коротким пояснювальним текстом (до 500 слів).

Варіант 3. Цифровий практикум «Менеджмент наукової інформації та Big Data»

Завдання: Використовуючи цифрові екосистеми, згадані в Темі 7, виконайте наступні кроки:

1. Сформууйте тематичну бібліотеку джерел за темою вашої дисертації у бібліографічному менеджері (Zotero або Mendeley) — не менше 30 джерел.
2. Проведіть контент-аналіз ключових понять вашої теми за допомогою хмарних сервісів тегування або інструментів текстового аналізу (наприклад, аналіз частотності термінів у анотаціях статей останніх 5 років).
3. Напишіть короткий звіт про те, як використання Big Data змінює традиційні уявлення про об'єкт вашого дослідження.

Форма звітності: Експорт файлу бібліотеки (.ris або .bib) та аналітична довідка про тенденції в обраній галузі.

Варіант 4. Рефлексивна самодіагностика «Вчинкова логіка наукової творчості»

Завдання: Проаналізуйте свій шлях вступу до аспірантури та обрання теми дисертації через призму циклічно-вчинкового підходу (Тема 4):

1. Опишіть «ситуаційну кризу» (недолік знання), яка спонукала вас до дослідження.
2. Визначте свою мотивацію: це зовнішні чинники чи внутрішня «інтелектуальна самовіддача» (за М. Полані)?
3. Сформулюйте, у чому полягає ваш «науковий вчинок» — який новий сенс ви прагнете внести у вітакультурний простір науки?

Форма звітності: Рефлексивний щоденник або коротке есе-самоаналіз.

6. Методи навчання

В освітньому процесі застосовуються: лекції; практичні заняття у вигляді методологічних семінарів-практикумів; індивідуальні заняття (консультації); виконання творчих завдань під керівництвом викладача та самостійно.

Загалом використовуються такі методи:

1. Аналітико-методологічний аналіз концепцій і теорій наукового пізнання.
2. Порівняльно-методологічний аналіз моделей і стратегій наукового дослідження.
3. Концептуальне моделювання дослідницьких програм і методологічних підходів у сучасній науці.
4. Робота з науковими кейсами організації та здійснення дослідницької діяльності.
5. Рефлексивно-аналітичне обговорення індивідуальних і колективних стратегій наукового пошуку.
6. Інтерпретаційний аналіз філософських і методологічних текстів з проблем наукового пізнання.
7. Метод постановки та аналізу проблемних ситуацій у процесі наукового дослідження.
8. Індивідуальна аналітична робота з формування власної дослідницької стратегії.
9. Метод самоаналізу та рефлексії дослідницького досвіду в контексті методології наукового пошуку.
10. Колективна наукова дискусія щодо методологічних підходів, принципів і критеріїв наукового пізнання.

1. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю (залік).

В процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи здобувача освіти за 100-бальною шкалою:

- практичні заняття;
- самостійна робота;
- презентація результатів самостійної роботи.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової:

Вид контролю	Шкала оцінювання	Ваговий коефіцієнт	Частка у підсумковій оцінці
Практичні заняття	0–100 балів	0,50	50 %
Самостійна робота	0–100 балів	0,40	40 %
Презентація результатів самостійної роботи.	0–100 балів	0,10	10 %
Разом		1,00	100 %

*Критерії оцінювання практичних занять**

Бали / Критерій	01–34	35–59	60–64	65–74	75–84	85–100
1. Повнота відповіді (усна/письмова)	Відсутня відповідь або повністю не за темою (не розкриває питання практичного заняття з професійної креативності)	Дуже коротка, уривчаста, не розкриває питання (лише загальні фрази без змісту теми/кейсу)	Лише часткове розкриття теми, значні пропуски (частина аспектів професійної креативності і не охоплена)	Тема загалом розкрита, однак бракує важливих аспектів (не враховано окремі чинники/механізми/бар'єри)	Відповідь майже повна, охоплено основні аспекти (охоплено ключові компоненти аналізу професійної креативності)	Повна, вичерпна відповідь із висвітленням усіх аспектів (включно з чинниками, механізмами, бар'єрами, прикладами з науково-професійної діяльності)

2. Точність і правильність викладу (усного/письмового)	Повністю неправильна відповідь (помилкове тлумачення креативності/моделей/чинників)	Переважають грубі помилки (змішування понять, неправильні висновки щодо професійної креативності)	Значні неточності та спотворення понять (частково некоректне тлумачення теорій/моделей креативності)	Загалом правильно, але є деякі неточності (окремі неточні твердження щодо механізмів/чинників професійної креативності)	Майже без помилок, є поодинокі неточності (дрібні неточності в інтерпретації теорій/моделей)	Абсолютна правильність, наукова точність (коректна інтерпретація теорій, моделей і категорій професійної креативності)
3. Логічність і послідовність викладу (усного/письмового)	Виклад хаотичний, без зв'язку (немає структури аналізу ситуації/кейсу)	Логіка майже відсутня, уривчастість (твердження не пов'язані з темою практичного заняття)	Послідовність мало виражена, важко простежити логіку (аналіз професійної креативності фрагментарний)	Є логіка, але виклад непослідовний (структура є, але порушена причинно-наслідкова лінія)	Логічний виклад, незначні порушення послідовності (аналіз ситуації загалом структурований)	Чітка структура, логічна й послідовна відповідь (чітка логіка: поняття → чинники/механізми → висновки → обґрунтування)
4. Глибина розуміння	Не виявляє розуміння (не розуміє суті професійної креативності як психологічної характеристики)	Поверхнєве розуміння (відтворює загальні визначення без пояснення)	Обмежене пояснення, без глибини (не показує причинно-наслідкові зв'язки в творчому процесі)	Часткове пояснення причинно-наслідкових зв'язків (пояснює окремі зв'язки чинників і результатів креативності)	Достатнє розуміння, пояснення із прикладами (пояснює механізми/чинники з прикладами професійних ситуацій)	Глибоке розуміння, узагальнення, системне пояснення (системно пояснює модель/механізми професійної креативності, робить узагальнення)
5. Аргументованість відповіді (усної/письмової)	Відсутні аргументи (твердження без обґрунтування щодо професійної креативності)	Аргументів мало, вони непереконливі (без посилань на теорії/моделі/логіку аналізу)	Аргументів достатньо, але без підтвердження (є позиція, але без прикладів або пояснень)	Аргументи є, але не завжди переконливі (частково спирається на теоретичні положення, але непослідовно)	Аргументована відповідь із прикладами (обґрунтовує висновки прикладами з науково-професійних ситуацій)	Сильна аргументація з прикладами, доказами, посиланнями (спирається на теорії/моделі креативності та коректні приклади аналізу ситуацій)
6. Застосування теорії на практиці (усне/письмове обґрунтування)	Відсутнє (не застосовує теорії/моделі до кейсу)	Немає прикладів, лише абстрактні твердження (без розбору ситуації професійної креативності)	Наведено приклади, але недоречні (приклад не відповідають темі практичного заняття)	Доречні приклади, але неповні (є приклад, але без розкриття механізмів/чинників)	Практичні приклади доречні та різноманітні (кілька прикладів застосування теорії до професійних ситуацій)	Теорія застосована вдало, наведено яскраві й різноманітні приклади (повний аналіз кейсу через модель/теорію професійної креативності)

7. Термінологічна грамотність (усна/письмова)	Термінологія відсутня або неправильна (некоректні поняття креативності/моделей/чинників)	Використання термінів із значними помилками (плутає категорії, підміняє поняття)	Використання частково правильних термінів (окремі терміни коректні, але є змішування понять)	Використання більшості термінів правильно, але з помилками (дрібні помилки в категоріях/визначеннях)	Коректне використання термінів, незначні неточності (в основному точний понятійно-категорійний апарат психології професійної креативності)	Абсолютне володіння професійною термінологією (вільно й точно використовує понятійно-категорійний апарат психології професійної креативності)
8. Комунікативні навички (усні/письмові)	Відповідь відсутня (немає комунікації/представлення результату роботи)	Мовлення/стиль незрозумілі (важко сприймати відповідь/текст)	Мовлення/стиль малозрозумілі, є труднощі у сприйнятті (структура слабка, думки нечіткі)	Загалом зрозуміло, але не завжди чітко (потребує уточнень під час обговорення)	Коректне використання термінів, незначні неточності (здатний представити аналіз кейсу, але з дрібними мовними/логічними недоліками)	Абсолютне володіння професійною термінологією (чітко, переконливо презентує аналітичні висновки щодо професійної креативності)
9. Самостійність мислення (усна/письмова)	Відсутні власні думки (лише формальні фрази без позиції)	Лише відтворення матеріалу (переказ теорії без аналізу кейсу/ситуації)	Мінімальні спроби власного аналізу (поодинокі судження без розгортання)	Є окремі власні судження (часткова інтерпретація ситуації професійної креативності)	Помітна самостійність, власні узагальнення (робить самостійні висновки за результатами аналізу)	Високий рівень самостійності, оригінальні ідеї (пропонує нестандартні інтерпретації/рішення щодо розвитку професійної креативності)
10. Вміння усно відповідати на додаткові запитання / вміння давати письмові пояснення	Не відповідає (не може пояснити рішення/висновки щодо кейсу)	Відповідає зі значними труднощами (відповіді непослідовні, з помилками)	Відповідь неповна, з помилками (потребує суттєвих уточнень)	Загалом правильні відповіді, але потребують уточнень; пояснення не завжди логічно вибудовані	Упевнено відповідає на запитання, аргументує власну позицію; пояснення зрозумілі, але не завжди розгорнуті	Чітко, логічно й аргументовано відповідає на додаткові запитання; надає розгорнуті пояснення з опорою на теорію, моделі та аналіз професійних ситуацій

* Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за кожне практичне заняття (кожен здобувач має бути оцінений кожного практичного заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0». Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій та шляхом виконання завдань в системі Moodle.

Критерії оцінювання самостійної роботи*

Бали / Критерій	01–34	35–59	60–64	65–74	75–84	85–100
1. Повнота виконання	Завдання не виконано або	Виконано формально, без	Часткове виконання з	Завдання виконано, але	Майже повне виконання із	Повне, вичерпне виконання всіх

завдання	не відповідає темі	розкриття змісту	істотними пропусками	не всі аспекти розкриті	незначними пропусками	вимог завдання
2. Наукова коректність і точність	Грубі помилки, некоректні твердження	Переважають помилки й неточності	Є суттєві неточності у використанні понять	Загалом коректно, але з окремими неточностями	Майже повна наукова коректність	Повна наукова коректність і точність викладу
3. Логічність і структурованість роботи	Відсутня логіка й структура	Структура слабка, логіка порушена	Фрагментарна логіка викладу	Загалом логічно, але з порушеннями	Чітка структура з незначними недоліками	Чітка, логічна й послідовна структура
4. Глибина аналізу	Аналіз відсутній	Поверхневий опис без аналізу	Обмежений аналіз без узагальнень	Частковий аналіз з окремими висновками	Достатньо глибокий аналіз з прикладами	Глибокий, системний аналіз з узагальненнями
5. Аргументованість і обґрунтованість	Аргументація відсутня	Аргументи непереконливі	Є аргументи без належного обґрунтування	Аргументація частково обґрунтована	Аргументовано з прикладами	Сильна аргументація з науковими опорами
6. Термінологічна грамотність	Термінологія некоректна або відсутня	Багато помилок у термінах	Частково коректне використання термінів	Переважно коректна термінологія	Коректна термінологія з незначними неточностями	Вільне й точне володіння термінологією
7. Самостійність виконання	Відсутні власні судження	Робота репродуктивна	Мінімальні прояви самостійності	Часткова самостійність	Помітна самостійність і власні висновки	Високий рівень самостійності та оригінальності

* Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за самостійну роботу для кожного заняття. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій та шляхом виконання завдань в системі Moodle.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамену) з дисципліни «Сучасні методології наукового пошуку»

Оцінку «відмінно» (90–100 балів, А) заслуговує здобувач ступеня доктора філософії, який всебічно й глибоко володіє програмовим матеріалом дисципліни, демонструє системне розуміння сучасних методологій наукового пошуку як складної системи принципів, підходів і стратегій організації наукового пізнання, здатний до глибокого аналізу, синтезу та концептуального узагальнення методологічних ідей, вільно оперує понятійно-категорійним апаратом методології науки, засвоїв основну й додаткову літературу, рекомендовану програмою, уміє критично аналізувати інформацію з різних наукових джерел, аргументовано застосовує методологічні підходи до аналізу дослідницьких ситуацій, здатний формулювати оригінальні наукові узагальнення, методологічні висновки та обґрунтовані пропозиції щодо організації наукового пошуку, логічно й переконливо їх презентує.

Оцінку «добре» (85–89 балів, В) заслуговує здобувач ступеня доктора філософії, який повністю опанував програмовий матеріал дисципліни, має системні знання щодо сучасних методологічних підходів до організації наукового пізнання, демонструє здатність до самостійного аналізу методологічних концепцій і дослідницьких стратегій, засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, уміє застосовувати теоретико-методологічні положення до аналізу наукових проблем і дослідницьких ситуацій, здатний формулювати власні судження щодо організації наукового пошуку, однак не в усіх відповідях демонструє достатню глибину аргументації або концептуальну завершеність висновків.

Оцінку «добре» (75–84 бали, С) заслуговує здобувач ступеня доктора філософії, який загалом опанував навчальну програму дисципліни, але має окремі незначні прогалини у знаннях, уміє аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію щодо сучасних методологій наукового пошуку, застосовує знання у розв'язанні дослідницьких завдань, засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, здатний формулювати

власні думки та узагальнення, проте вони не завжди відзначаються достатньою глибиною, методологічною чіткістю або аргументованістю.

Оцінку «задовільно» (65–74 бали, D) заслуговує здобувач ступеня доктора філософії, який володіє основним програмовим матеріалом у мінімально необхідному обсязі, достатньому для подальшої наукової діяльності, ознайомлений з основною літературою, рекомендованою програмою, допускає неточності або окремі помилки у відповідях на екзаменаційні питання, однак за умови вказівки на них здатний частково їх усунути та скоригувати власні судження щодо методології наукового дослідження.

Оцінку «задовільно» (60–64 бали, E) заслуговує здобувач ступеня доктора філософії, який володіє програмовим матеріалом на базовому рівні, необхідному для продовження навчання та наукової діяльності, однак виконання екзаменаційних завдань відповідає лише мінімальним вимогам, характеризується обмеженою аргументацією, недостатньою глибиною аналізу методологічних концепцій і переважно репродуктивним характером відповідей.

Оцінку «незадовільно» (35–59 балів, FX) отримує здобувач ступеня доктора філософії, який виявив суттєві прогалини у знаннях програмового матеріалу дисципліни, допустив принципові помилки у відповідях на екзаменаційні питання, не продемонстрував сформованості аналітичних, рефлексивних і концептуальних умінь щодо використання сучасних методологій наукового пошуку.

Оцінку «незадовільно» (01–34 бали, F) отримує здобувач ступеня доктора філософії, який володіє навчальним матеріалом лише на рівні фрагментарного відтворення, не здатний до самостійного аналізу методологічних концепцій і принципів організації наукового дослідження, не вміє застосовувати методологічні підходи до аналізу наукових проблем, не здатний формулювати власні наукові судження та узагальнення щодо сучасних методологій наукового пошуку, що унеможлиблює подальше навчання на відповідному освітньо-науковому рівні.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-58	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань здобувачами вищої освіти і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу здобувач вищої освіти може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими здобувачами вищої освіти, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти завдань.

Політика щодо відвідування. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу адміністрації.

**9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проєктор EpsonEB-505 (1 шт.), рік виготовлення – 2021, рік ведення в експлуатацію – 2022 Екран проєкційний BRYAN 2:1,5 (1 шт.)	1-9
2.	Ноутбук (Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно з ліцензією Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students; Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Opera, Google Chrome, Firefox).	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Балл Г.О. Раціогуманістична орієнтація в методології людинознавства. Київ: Вид. ПП «СКД», 2017. 204 с.
2. Виготський Л.С. Історичне значення психологічної кризи. *Психологія і суспільство*. 2023. №1. С. 102-190.
3. Гайдеггер М. Лист про гуманізм. *Психологія і суспільство*. 2023. №2. С. 51-74.
4. Глива Є.Л. Екзистенціалізм та його терапевтичний потенціал. *Психологія і суспільство*. 2024. №2. С. 36-62.
5. Гриценко П.Ю. Мова – буття українськості. *Психологія і суспільство*. 2024. №2. С. 6-13.
6. Гуссерль Е. Картезіанські медитації: Вступ до феноменології / пер. з нім. А. Вахтеля. Київ: Темпора, 2021. 304 с.
7. Загальна соціологія: хрестоматія / концепція, упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова. Київ: Вид. Ліра-К, 2020. 354 с.
8. Захаренко І. Онтофеноменологія: методологічні аспекти дослідження свідомості. Київ: Наукова думка, 2018.
9. Історія філософії: словник / за заг. ред. д.ф.н., проф. В.І. Ярошовця. 2-е вид., перероб. Київ: Знання України, 2012. 1087 с.
10. Кант І. Критика чистого розуму; пер. з нім. та прим. І. Бурковського. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
11. Карпенко З.С. Аксиологічна психологія особистості: монографія. 2-е вид., переробл., доповн. Івано-Франківськ: ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2015. 720 с.
12. Крисоватий А.І. Основні парадигми освіти та їх сутнісна характеристика. *Психологія і суспільство*. 2015. №1. С. 114-119.
13. Лакатош І. Історія науки та її раціональні реконструкції. *Психологія і суспільство*. 2016. № 3. С. 13-23.
14. Лакатош І. Методологія наукових дослідницьких програм: сутність і структура. *Психологія і суспільство*. 2007. № 4. С.11-29.
15. Мамардашвілі М. Проблема свідомості і філософське покликання. *Психологія і суспільство*. 2015. № 4. С. 19-27.
16. Методологія і психологія гуманітарного пізнання. До 25-річчя наукової школи професора А.В. Фурмана. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 998 с.
17. М'ясоїд П. Культурно-історична психологія і творчість В.А. Роменця. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С. 16-17.
18. М'ясоїд П. Принципи історизму і мислення у психології. *Психологія і суспільство*. 2019. № 3-4. С. 38-72.
19. М'ясоїд П.А. Психологічне пізнання: історія, логіка, психологія. Київ: Либідь, 2016. 560 с.
20. М'ясоїд П. Теорія в історичному поступі психологічного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 31-52.
21. Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги: перекл. з англ. О. Коваленка. Київ: Основи, 1994. Т.1. 444 с.; Т.2. 495 с.
22. Рубінштейн С.Л. Принцип творчої самодіяльності. *Психологія і суспільство*. 2021. №2. С. 97-101.
23. Сабадуха В.О. Метафізика суспільного та особистісного буття: монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 647 с.
24. Сартр Ж. Екзистенціалізм – це гуманізм. *Психологія і суспільство*. 2022. № 2. С. 49-65.
25. Фурман А.А. Іntenційність як сутнісна ознака смисложиттєвого буття особистості. *Психологія і суспільство*. 2019. №3-4. С. 118-137.
26. Фурман А.А. Методологія психологічного пізнання смисложиттєвої сфери особистості. *Психологія і суспільство*. 2020. №1. С. 5-34.

27. Фурман А.А., Фурман А.В. Вчинкова буттєвість особистості: від концепту до метатеорії (частина перша). *Психологія і суспільство*. 2018. № 1-2. С. 5-26.
28. Фурман А.В. Авторська програма практикуму «Наукова-дослідна робота». *Психологія і суспільство*. 2025. №2. С. 190-212.
29. Фурман А.В. Авторська програма із дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» *Психологія і суспільство*. 2023. №1. С. 209-244.
30. Фурман А.В. Архітектоніка теорії діяльності: рефлексивно-вчинковий сценарій метаметодологування. *Психологія і суспільство*. 2022. №1. С. 7-94.
31. Фурман А.В. Категорійна матриця вітакультурної методології: від мислевчинення до канону. *Психологія і суспільство*. 2023. №2. С. 6-50.
32. Фурман А.В. Категорійна матриця теоретичної психології. *Психологія і суспільство*. 2020. № 2. С. 13-51.
33. Фурман А.В. Категорійний профіль наукової школи. *Психологія і суспільство*. 2014. № 2. С. 23-39.
34. Фурман А.В. Методологічна оптика як інструмент мислевчинення. *Психологія і суспільство*. 2022. №2. С. 6-48.
35. Фурман А.В. Методологічні оптики типів наукової раціональності: атрибути, параметри, підходи. *Психологія і суспільство*. 2025. №1. С. 24-79.
36. Фурман А.В. Метатеоретична мозаїка життя свідомості. *Психологія і суспільство*. 2018. №3-4. С. 13-50.
37. Фурман А.В. Метатеоретичні концепти пізнання свідомості. *Психологія особистості*. 2018. №1(9). С. 5-11.
38. Фурман А.В. Метатеоретична реконструкція предметного поля канонічної психології. *Психологія особистості*. 2019. №1(10). С. 5-17.
39. Фурман А.В. Методологічна реконструкція системомиследіяльнісного підходу до розуміння свідомості. *Психологія і суспільство*. 2021. №1. С. 5-35.
40. Фурман А.В. Мовно-мовленнєві ресурси розширення і збагачення українськості. *Психологія і суспільство*. 2024. 32. С. 14-23.
- 85а. Фурман А.В. Методологія і психологія в рефлексивній архітектоніці концентрів методологування. *Психологія і особистість*. 2023. №2. С. 9-83.
41. Фурман А.В. Методологія та організація наукових досліджень: модульно-розвивальний підручник. Тернопіль, 2019. 50 с.
42. Фурман О.Є. Відповідальність особистості та особистісна відповідальність: діалектика категорійного взаємодоповнення. *Психологія і суспільство*. 2025. №2. С. 22-45.
43. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради. Київ: Ред. «Бюлетень ВАК України», 2019. 80 с.
44. Яковенко Ю.І. Методологічна травма в соціогуманітарних науках. *Психологія і суспільство*. 2022. №1. С. 127-148.
45. Bagele Chilisa. *Indigenous Research Methodologies* (NULL). 20119. 392p.
46. David L. Gast, Jennifer R. Ledford. *Single Case Research Methodology*. 2018. 436 p.
47. Dawson C. *Introduction to Research Methods 5th Edition: A Practical Guide for Anyone Undertaking a Research Project*. Little: Brown Book Group, 2019. 160 p.
48. Dawson C. *Research Methods Made Simple: Stories, Games & Puzzles to Help You Understand*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd, 2024. 312 s.
49. Furman Anatolii V., Furman Anatolii A., Furman Oksana. Object and subject of axiopsychology of personality: sources and prerequisites for the emergence. *Наука і освіта*. 2024. №3. С. 114-128.
50. Furman A.V. Rybina N.V. Value-cjnceptual spere and self-efficacy of professionals in the socionomic field. *Психологія і суспільство*. 2024. №2. С. 135–146.
51. Jha A. *Social Research Methodology: Qualitative and Quantitative Designs*. Milton Park: Taylor & Francis, 2023. 376 p.

52. Studdon J. *Scientific Method: How Science Works, Fails to Work, and Pretends to Work*. Milton Park: Taylor & Francis, 2024. 210 p.